

Nummer 8, maart 2021

Kort over KaDEr

KaDEr (Karakteristiek en Duurzaam Erfgoed) is een project van provincie Gelderland en TU Delft waarin we duurzame restauratiemethoden, materialen en werkwijzen in de praktijk toetsen. KaDEr meet effecten en resultaten en deelt deze kennis met monumenteigenaren, restauratiebedrijven en erfgoedorganisaties. KaDEr stimuleert monumenteigenaren het gebouwde erfgoed duurzaam in stand te houden met respect voor de monumentale waarden, de economische en de maatschappelijke functie van erfgoed. De resultaten van het project vormen input voor het erfgoedbeleid van de provincie.

*Binnen KaDEr zijn **Living labs** op verschillende schaalniveaus opgezet. Dat zijn locaties waar gerestaureerd wordt en tegelijkertijd onderzoek in de praktijk plaatsvindt. Zo is bijvoorbeeld een gemeente betrokken bij een binnenstad waarin het erfgoed vertrekpunt is voor een vitale stad. Gaan historische landgoederen met ons op zoek naar hun rol en functie in nieuwe tijden. En zoeken eigenaren van religieus erfgoed samen met studenten naar een nieuwe toekomst.*

We wachten nog even met 'live' gaan!

Helaas kunnen we het 'live' symposium op 20 mei niet door laten gaan. We vinden het met de huidige Corona vooruitzichten een te groot risico om in het voorjaar van 2021 een evenement te organiseren. We merken tegelijkertijd dat veel mensen de online webinars en bijeenkomsten een beetje zat zijn. We willen de resultaten van KaDEr natuurlijk graag met u delen. We doen dat met diverse publicaties, minicolleges en factsheets, die iedereen tot zich kan nemen wanneer hem of haar dat het beste uitkomt. We zullen u daar over informeren, zodra we de producten gereed hebben. Dat zal vanaf de maand mei zijn.

Corona heeft er ook toe geleid dat we enkele deelprojecten, waar live contact noodzakelijk is, wat verder het jaar in duwen. Dus KaDEr eindigt wel en niet! We nemen uiteraard alle bevindingen mee in het beleid en de ontwikkelingen voor de toekomst én we organiseren lokaal nog enkele kleinere activiteiten in het najaar van 2021. We blijven u informeren**wordt vervolgd**.....

Innovatie beleid Landgoederen

KaDEr werkt aan de innovatie van beleid en programma voor historische landgoederen. Dat gebeurt onder andere binnen het Interreg-programma Innocastle. Er staan voor 2021 en 2022 drie gebiedsgerichte acties gepland. Het gaat om Gelders Arcadië, de landgoedzone van de Veluwezoom. Hier willen we de erfgoedwaarden van kastelen en landgoederen beter verbinden aan duurzame recreatie en toerisme. Een tweede belangrijke actie is de versterking van de waarden van Landgoederen juist waar deze waarden onder druk staan door stedelijke ontwikkeling. De derde gebiedsgerichte actie gaat om het vergroten van de mogelijkheden voor klimaatadaptatie, in landgoedzones die sterk lijden onder verdroging. Hiervoor is de landgoedzone Baakse Beek een belangrijk voorbeeldgebied. Gelderland werkt bij deze acties samen met de stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen (SKBL) en de provincies Utrecht en Zuid-Holland. De samenwerking is gehonoreerd als Erfgoed Deal. meer weten over

de Erfgoed Deal: <https://www.erfgoeddeal.nl/projecten/klimaatadaptatie/klimaatbestendige-kastelen-buitenplaatsen-en-landgoederen>

Kerkenvisie Oost Achterhoek krijgt ook landelijk aandacht

De TU Delft werkt voor KaDER aan de 'kansen kaarten' voor de kerkenvisie van Winterswijk, Aalten en oost Gelre. Dat drie gemeenten intensief samenwerken op het erfgoedbeleid is vrij uniek. De samenwerking komt ook tot uiting in de gezamenlijke Erfgoednota oost Achterhoek 2021-2024, die vorig jaar verscheen.

<https://erfgoedooostachterhoek.nl/nieuws/erfgoednota-2021-2024-wi-j-doet-t-samen/>

Voor de kerkenvisie wordt samengewerkt met de drie gemeenten, onderzoeksbureau COUP, BMA Monumentenadviesbureau MAB en de TU Delft. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed besteedde aandacht aan de samenwerking in de serie 'De kerk van alle kanten'. Een serie van het programma Toekomst Religieus Erfgoed:

https://channel.royalcast.com/cultureelerfgoed/#!/cultureelerfgoed/20210203_1

Op de website van Toekomst Religieus Erfgoed worden gelukkig inmiddels al meerdere kerkenvisies gedeeld, zodat gemeenten van elkaar kunnen leren.

Afwegingsmodellen voor het verduurzamen van monumenten

Veel monumenteneigenaren willen hun monument graag verduurzamen. Zij zijn nieuwsgierig naar de wijze waarop ze dat kunnen doen, welke risico's zich kunnen voordoen en welke voordelen het kan opleveren. Diverse organisaties hebben daar modellen voor ontwikkeld. Deze modellen geven eigenaren een beeld van de maatregelen die uitgevoerd kunnen worden. Al deze modellen kennen echter andere uitgangspunten.

KaDER werkt aan een rapport waarin 12 van deze modellen worden doorgelicht en met elkaar vergeleken. Daar komt een advies uit over hoe met de bestaande modellen om te gaan, en, welke combinaties tot goede resultaten kunnen leiden. We willen daarmee meer duidelijkheid bieden aan de eigenaren en we hopen dat we zo misschien tot een totaal model kunnen komen. Daarover overleggen we ook met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Optrekkend vocht, zouten en het voorkomen van bouwschades

Op 19 november verzorgden Barbara Lubelli en Silvia Naldini van de TU Delft, samen met het Gelders Restauratie Centrum, een cursus over optrekkend vocht, zouten en het voorkomen van bouwschades. Er was veel animo voor deze cursus en ook vanuit de Monumentwacht Gelderland is veel belangstelling voor deze materie. Het is van wezenlijk belang om bij schadegevallen die voortvloeien uit bouwschades door water- en vocht- op zoek te gaan naar de oorzaken. Hoe herken je vervolgens deze schades en hoe pak je ze aan? De schadeatlas die ontwikkeld is door TNO en de TU Delft binnen het programma Monument en Kennis kan hierbij helpen. De cursisten hebben hier tijdens de cursus met het programma MCDS ervaring mee opgedaan. <https://mdcs.monumentenkenis.nl/damageatlas> De cursus wordt gegeven in de erfgoedwerkplaats op Reuversweerd <https://erfgoedwerkplaats.geldersrestauratiecentrum.nl/> Zin gekregen in een cursus? Op 14 september, 13 oktober en 14 december 2021 vinden er weer cursussen plaats <https://geldersrestauratiecentrum.nl/cursus/middagworkshops-schadebeelden-bij-monumenten-ism-nrc>

Klein Vaticaan Zutphen

De afgelopen maanden werd in Zutphen het Structuurbeeld ter inzage gelegd <https://zutphen.nl/projecten/kleinvaticaan> Met dit instrument probeert de gemeente Zutphen de uitgangspunten voor het omgaan met gebouwd erfgoed te duiden en vast te leggen. Met het structuurbeeld kunnen ook toekomstige ontwikkelingen in goede banen worden geleid. KaDER volgde de totstandkoming van het structuurbeeld de afgelopen vier jaar en was als toehoorder aanwezig bij de programmateamvergaderingen. Dat leerde ons dat je de tijd moet nemen om dit

soort processen, met veel partners en participanten, zorgvuldig te doorlopen, maar dat het dan ook leidt tot een heel compleet beeld van de gewenste ontwikkelingen.

Tegelijkertijd wordt er in het heden gestaag doorgewerkt aan de stedelijke veranderingen binnen De Nieuwstad in Zutphen. Bijzonder daarbij is, dat er voor Het Baudartius College naar een goede herbestemming wordt gezocht, terwijl dat in eerste instantie op de lijst stond voor sloop. Aan die keuze voor herbestemming hebben de inspirerende plannen van enkele studenten van de TU delft bijgedragen.

Evaluatierapport Winter 2020 beschikbaar

Eind 2020 is het KaDEr Winter 2020 Evaluatierapport opgeleverd. Hierin staan alle links naar de afstudeerplannen van de betrokken studenten van de TU Delft. Dit rapport is te downloaden via: <http://homepage.tudelft.nl/20j9u/>